

Christophorus van Lycië

Christophorus, voorheen Reprobus, zou rond 250 geleefd hebben in Lycië, Klein Azië en gestorven zijn tijdens de christenvervolging onder de Romeinse keizer Decius. Hij is ook bekend als Christofoor, Christoforus en Christoffel, namen die afgeleid zijn van de Griekse naam Christophorus, dat 'Drager van Christus' betekent. In de middeleeuwen gold Christophorus als een belangrijke noodhelper en beschermheilige. Vanwege twijfel over zijn historiciteit is hij in 1969 echter van de heiligenkalender van de Rooms-Katholieke Kerk gehaald. Zijn feestdag is 24 juli.

Christophorus wadend door water met het Christuskind op zijn rug

Een reus die Christus draagt

Vóór de middeleeuwen bestond er over Christophorus alleen een verhaal over zijn marteldood, pas in de 13e eeuw verschenen er legendes over zijn leven waardoor hij zijn bekende naam kreeg. Deze legendes vertellen over een reus van een man, Reprobus genaamd, die uit Kanaän kwam. Reprobus had slechts één doel in zijn leven: de machtigste koning dienen. Echter, hij ontdekte dat de koning niet de machtigste was, omdat deze bang was voor de duivel. Daarop besloot Reprobus dan maar Satan te dienen. Toen die echter bang bleek te zijn voor Christus, besloot Reprobus verder te gaan in zijn zoektocht naar de machtigste mens op aarde: op zoek naar Christus. Hij vond een kluisenaar die hem onderwees in de christelijke leer en hem aanraadde als goede daad reizigers over een rivier te dragen, iets dat hij door zijn grote bouw goed kon. Op een nacht kwam er een kind die de rivier over wilde. Reprobus nam het kind op zijn rug en begon door de rivier te waden, maar gaandeweg werd het kind zwaarder en zwaarder. Moeizaam redde hij het naar de overkant, waar het kind zich bekend maakte als Christus. Als bewijs beval hij Reprobus om zijn houten staf in de grond te steken, de volgende dag groeiden hier bladeren en vruchten aan. Reprobus, vanaf toen Christophorus genoemd, trok er vervolgens op uit en afhankelijk van de bron ging hij naar Lycië of Samos en bekeerde daar meerdere mensen. Uiteindelijk werd hij vervolgd als christen en ter dood veroordeeld. De vlammen waarmee hij gemarteld zou zijn deerde hem echter niet, toen hij met een molensteen om zijn nek het water in moest verdrinken hij niet en de pijlen die de beulen op hem afschoten veranderde van richting en raakten de beulen. Uiteindelijk stierf hij door onthoofding.

Christophorus afgebeeld

In afbeeldingen is deze heilige vaak te zien als een grote sterke man, meestal in een eenvoudig gewaad of als veerman. Meestal is hij in verhouding groter dan andere personen in een afbeelding, omdat gedacht werd dat hij een reus was. Meestal waadt hij door water met het Christuskind op zijn schouder. In zijn hand houdt hij een stok of boomstam, soms met bladeren eraan. In sommige afbeeldingen zijn ook pijlen of een molensteen te zien. Omdat hij in de middeleeuwen razend populair was als beschermheilige werd hij vaak afgebeeld in kerken. In meerdere Groninger kerken zijn ook nu nog schilderijen van Christophorus te zien: Noordbroek, Sellinger, Usquert en de Martinikerk in Groningen. In de Oosters-orthodoxe traditie wordt Christoffel soms afgebeeld als een reus met een hondenkop.

Gewelfschildering van Christophorus in Noordbroek

Beschermheilige van reizigers

Christophorus is vanwege zijn hulp aan reizigers die de rivier wilde oversteken een belangrijke beschermheilige tegen reisgevaren en de patroon van pelgrims. Ook beschermde hij vele beroepen en ambachten, zoals schutters, bruggenbouwers en piloten. Verder was Christophorus een van de veertien noodhelpers en beschermde tegen grote rampen en gevaren zoals hongersnood, aardbevingen en onweer. Daarnaast kende hij grote populariteit als geneesheilige, met name tegen de pest en andere besmettelijke ziekten. Tevens zou hij beschermen tegen een onvoorziene dood; sterven zonder toediening van de laatste sacramenten. Het zien van zijn beeltenis zou je hier een dag tegen beschermen, wat mede de vele afbeeldingen van hem in kerken verklaart.

Bronnen

- Jo Claes, Alfons Claes, Kathy Vincke, *Beschermheiligen van de Lage Landen*, Leuven: Uitgeverij Davidsfonds, 2006.
- Stijn van der Linden, *De Heiligen*, Amsterdam/Antwerpen: Uitgeverij Contact, 2002.
- Otto Derk Jan Roemeling, *Heiligen en Heren: Studies over het Parochiewezen in het Noorden van Nederland vóór 1600*, Leeuwarden: O.D.J. Roemeling en de Fryske Academy, 2013.
- Lydia Wierda, 'De heilige Christophorus in Groninger kerken,' *Groninger Kerken*, jrg. 21 (2004); nr. 2 (april).
- Bron afbeeldingen: Wikimedia Commons.

